

**Чуприна Наталія Владиславівна**кандидат технічних наук, доцент,  
доцент кафедри художнього моделювання  
костюма Київського національного університету  
технологій та дизайну  
[chouprina@ukr.net](mailto:chouprina@ukr.net);**Царук Тетяна Сергіївна**магістр кафедри художнього моделювання  
костюма Київського національного університету  
технологій та дизайну  
[tanya.tsaruk@icloud.com](mailto:tanya.tsaruk@icloud.com)

## СИНТЕЗ ЕПАТАЖУ ТА МІНІМАЛІЗМУ В СУЧАСНИХ КОЛЕКЦІЯХ ЕКО-ОДЯГУ

**Мета.** Дослідження передбачає висвітлення поняття епатажу і мінімалізму та їх поєднання у сфері моди, виявлення екологічного дизайну в контексті модних інновацій, аналіз еко-стилю у колекціях сучасних дизайнерів та обґрунтування першоджерела у створенні епатажної колекції еко-одягу. **Методологія** дослідження полягає у систематизації, класифікації та угрупованні матеріалів на різних етапах проектування. За основу методологічних принципів створення модного образу взято порівняльний аналіз, літературно-аналітичний та асоціативний методи. **Наукова новизна.** Дослідження дає можливість визначити нові потреби молоді відповідно до сучасних інноваційних та екологічних настроїв індустрії модного одягу, які постійно підкреслювали б відсутність диктату моди і право кожного на власну індивідуальність і самовираження, вибір унікального стилю, що є характерним для синтезу епатажу та мінімалізму в сучасних колекціях еко-одягу. **Висновки.** Особливого значення для сучасної людини набуває одяг, який підкреслює її індивідуальність, неперевершеність та неординарність, виділяє серед інших, що потребує створення епатажного одягу. Однак для особливого підходу, пов'язаного з відхиленням від рамок сучасних традиційних стилів, дизайнери поєднують його з іншими стилями, серед яких часто зустрічається мінімалізм. Професійна діяльність в таких колекціях часто передбачає спосіб самовираження, можливості завжди пояснити, що саме стоїть за створенням колекції. Синтез епатажу та мінімалізму в сучасних колекціях неможливий без екологічного аспекту і еко-стилю, що є затребуваним у сучасному суспільстві. Задля цього необхідним є аналіз основних етапів розвитку дизайну епатажних колекцій з елементами мінімалізму, що передбачає створення епатажного еко-одягу як окремого напрямку в дизайні у період глобалізаційних процесів екологізації суспільного життя, а також кардинальних змін стандартів людського життя, зокрема в одязі.

**Ключові слова:** індустрія моди, епатаж, мінімалізм, концептуалізм, еко-одяг, самовираження, мода, індивідуальність, екологічні матеріали.

*Чуприна Наталія Владиславівна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри художественного моделювання костюма Київського національного університету технологій та дизайну; Царук Тетяна Сергіївна, магістр кафедри художественного моделювання костюма Київського національного університету технологій та дизайну*

### Синтез эпатажа и минимализма в коллекциях эко-одежды

**Цель работы.** Исследование предусматривает освещение понятий эпатажа и минимализма, а также их сочетания в сфере моды, определение экологического дизайна в контексте модных инноваций, анализ эко-стиля в коллекциях современных дизайнеров и обоснование первоисточника в создании эпатажной коллекции эко-одежды. **Методология** исследования заключается в систематизации, классификации и группировке материалов на разных этапах проектирования. В качестве основы методологических принципов создания модного образа используется сравнительный анализ, литературно-аналитический и ассоциативный методы. **Научная новизна.** Исследование дает возможность определить новые потребности молодежи в соответствии с современными инновационными и экологическими настроениями индустрии модной одежды, которые бы постоянно подчеркивали отсутствие диктата моды и право каждого на собственную индивидуальность и самовыражение, выбор уникального стиля, что является характерным для синтеза эпатажа и минимализма в современных коллекциях эко-одежды. **Выводы.** Особенное значение для современного человека приобретает одежда, которая подчеркивает его индивидуальность, непревзойденность и неординарность, выделяет среди других, что требует создания коллекций эпатажной одежды. Однако для особенного подхода, связанного с отклонением от рамок современных традиционных стилей, дизайнеры соединяют эпатаж с другими стилями, среди которых часто встречается минимализм. Профессиональная деятельность в таких коллекциях часто предусматривает способ самовыражения, возможности всегда объяснить, что именно стоит за созданием коллекции. Синтез эпатажа и минимализма в современных коллекциях невозможен без экологического аспекта и эко-стиля, что является востребованным в

современном обществе. Для этого необходимым является анализ основных этапов развития дизайна эпатажных коллекций с элементами минимализма, что предусматривает создание эпатажной эко-одежды как отдельного направления в дизайне в период глобализационных процессов экологизации общественной жизни, а также кардинальных изменений стандартов человеческой жизни, в частности, в одежде.

**Ключевые слова:** индустрия моды, эпатаж, минимализм, концептуализм, эко-одежда, самовыражение, мода, индивидуальность, экологические материалы

*Chouprina Natalia, Ph.D, associate professor, associate professor of Department of fashion design of Kyiv National University of Technologies and Design; Tsaruk Tetyana, Competitor of Master's degree of the Department of fashion design of Kyiv National University of Technologies and Design*

#### **Synthesis of epatage and minimalism in modern collections of eco-clothing**

**Purpose.** The article provides explanation of epatage concept and minimalism, their combination in fashion, identifying environmental design in the context of fashion innovations, analysis of eco-style in collections of modern designers and justification of primary source in eco-clothing collections creation. Research **methodology** consists in application of systematization, classification and grouping of materials at the different stages of planning. The comparative analysis, literature-analytical and associative methods are used as a basis of methodological principles of creation of fashionable appearance. **Scientific novelty.** Research enables to define the new necessities of young people in accordance with the modern innovative and ecological moods in fashion industry, which constantly would underline absence of dictate fashions and right of everybody to his/her own individuality and self-expression and a choice of unique style, that is characteristic for the synthesis of epatage and minimalism in modern collections of eko-clothes. **Conclusions.** Clothes, which underlines individuality, unsurpassability and eccentricity and helps to stand out, that requires creations of collections of epatage clothes takes on great importance for a man of today. However, for a special approach associated with a deviation from the scope of modern traditional style, designers combine it with other styles, often including minimalism. Professional experience in these collections often provides a way of expression, the possibility always to explain what is behind the creation of each collection. Synthesis of epatage and minimalism in modern collections is impossible without ecological aspect and eco-style which is demanded by modern society. That is why analysis of the main stages of epatage collections design development with minimalism elements is required. Also it implies creation of epatage eco-clothing as separate design trend in a period of globalisation greening of public life as well as radical changes of life standards, particularly in clothing.

**Keywords:** fashion industry, epatage, minimalism, conceptualism, eco-clothing, self expression, fashion, individuality, innovate materials

Актуальність теми дослідження. У різні часи в суспільстві існують певні норми моралі та поведінки, що формуються роками або створюються штучно. Але завжди є люди, що виділяються серед інших своєю поведінкою, поглядами, способом життя, привертаючи до себе увагу оточуючих. І хоч їх часто підозрюють у меркантильності та бажанні домогтися швидкого успіху у житті, насправді для багатьох людей – це можливість самовираження, що часто супроводжується епатажем. Сьогодні існує дуже багато професій, в яких без епатажу не обійтися, і дизайн одягу є однією з основних. Нестандартні підходи і стилі модельєрів провокують оточуючих на різнобічну і часто неоднозначну реакцію, що викликає як подив, так і зацікавленість в новизні. Саме ця неординарність сприяє успіху своїх прихильників та дозволяє їм "бути в тренді". Але те, що сьогодні здається епатажем, можливо, через 20-30 років стане модним. Саме тому створення епатажного модного одягу вимагає особливого підходу, пов'язаного з індивідуальністю, неординарністю, відхиленням від рамок сучасних традиційних стилів і, разом з тим, в можливості завжди пояснити, що ж саме стояло за створенням проектного образу. З іншого боку, вибираючи найпростіше джерело натхнення, використовуючи мінімалізм в дизайні можна перетворити основний образ в щось буквально фесричне, при цьому не маючи на меті шокувати публіку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань епатажу та мінімалізму приділяли увагу ряд вчених, серед яких необхідно виділити В.Власова, В.Вологодіну, М.Мельник, Е. Морен, Д.Єрмілову, Ю. Легенького, Е. Рогалеву та інших. У роботах мистецтвознавця О.Тканко аналізуються питання кітч в постмодерній культурі загалом та українській моді зокрема. [1, 61-67] Значення кітч, як прояву епатажу, у формуванні еkleктичної основи сучасних модних образів у вличній моді та в індустрії модного одягу проаналізовано у роботах Н. Чупріної. [2, 29-34; 3, 226-236] В. Будяк розглядає кітч та епатаж результат комунікації споживача і мистецтва. [4, 105-107] Однак принципи синтезу епатажу та мінімалізму в сучасних колекціях еко-одягу залишається актуальним і сьогодні.

Метою дослідження є розкриття поняття синтезу епатажу та мінімалізму в умовах індустрії модного одягу, їх впливу на сучасну моду, враховуючи її екологічний аспект і еко-стиль, що є затребуваним у сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Поняття "мінімалізм" може поєднувати різноманітні течії і напрями дизайну епохи постмодернізму, який будується на естетиці простих, стандартних форм і кольорів.

Вперше ознаки мінімалізму в моделюванні застосовувала Мадлен Віоне у ХХ. Вона відкинула зайві, на її погляд, деталі і залишила простий і вишуканий силует. При побудові крою вона використовувала звичайні геометричні фігури, прикрашала їх мінімальною кількістю деталей та фурнітури, що давало можливість створити екстравагантну модель. В колекціях Віоне переважали світлі, білі, природні кольори, що додавали її творінням схожості з давньогрецьким автентичним вбранням [5, 185-193].

Інший погляд на мінімалізм мала Коко Шанель, відомий модельєр початку ХХ ст. Вона висміювала буржуазний світогляд та надмірності моди, пропонуючи новий функціональний і конструктивний стиль, що поєднував у собі прості форми, гармонію кольору та точність крою. Це дало змогу Шанель створити нову моду ХХ століття, в якій костюм не відволікав уваги оточуючих людей на композиційно-конструктивні елементи чи декор, а лише підкреслював самодостатність образу та індивідуальність самої людини.

Мінімалізм чистої конструкції був підхоплений в Радянській Росії, що призвело до виникнення "конструктивізму". Відповідно до цієї концепції в дизайні проявили себе ряд відомих художників, таких як А. Родченко, В. Степанова, Л. Попова та інші, які пропонували одяг, в якому на першому місці стояли функціональність, доцільність, технологічність, характерні для того періоду.

В 60-х роках ХХ століття у Нью-Йорку виникла нова художня течія "мінімал арт", що стала наступною "хвилею" мінімалізму. Її представниками можуть бути: К. Андре, Д. Флевін, С. Левіт, Д. Джад, Р. Моріс, А. Мартін. Саме тоді мінімалізм у дизайні виникає під впливом футуризму [5, 96-112].

В 1990-х роках відбулося повернення до мінімалізму. Створення одягу ставить за основу доцільність і природні потреби, тобто одяг має бути зручним та ергономічним. У ці роки, відповідно до суспільних настроїв та індивідуального бачення людей, модельєри постійно підкреслювали відсутність диктату моди і право кожного на власну індивідуальність і самовираження, вибір унікального стилю, що поєднувало певну неординарність образу та мінімалізм у засобах його відображення.

Дизайнери розробляють мінімалістські епатажні моделі, які не відволікають уваги від людини, підкреслюючи її особистість. Однак, цей епатажний мінімалізм розроблений для самодостатньої людини з багатим внутрішнім світом, він підкреслює інтелект і відповідає потребі в універсальності, самоствердженні, відчутті власної індивідуальності і неповторності.

Американські дизайнери Кельвін Кляйн, Томмі Хільфігер і Донна Каран успішно просуваються на європейському ринку та впливають на молодіжну моду, пропонуючи власний прагматичний підхід до створення фешн-образів. Мінімалізм найбільш характерний для Кельвіна Кляйна. Саме завдяки нестандартному поєднанню люксових тканин і чистих ліній крою він увійшов до історії моди як король мінімалізму. [6]

Сучасний мінімалізм характерний не лише для американських дизайнерів – серед його представників такі знакові творці моди як Джорджіо Армани, Жиль Сандер, Йоші Ямамото та інші.

Таким чином, мінімалізм характеризується лаконічністю, простотою і графічністю, що комфортно лише для незначної кількості людей, які, як правило, не є активними учасниками моди. Цей стиль незвичний та прискіпливий – найбільше йому підходять тканини з натуральних волокон. Моделі з таких тканин будуть виглядати привабливо і екологічно, тому в колекціях такого одягу часто використовують еко-матеріали.

Сьогодні еко-дизайн представляє собою один з найпопулярніших напрямів у моді, який несе у собі нове бачення людини в світі глобалізації та інтеграційних процесів, що характерні для сучасного суспільства. Однак, екологічні проблеми в світовому масштабі породжують бажання людини вижити, стати частиною природи, відчутти себе захищеним. Тому дизайнери прагнуть зробити одяг з натуральних, екологічно-чистих матеріалів. Наразі такими є вовна, бавовна, льон, бамбук та інші. Цікавими новинками став одяг з тканин вторинної переробки.

Однак колекції одягу з таких тканин на ринку зустрічаються не часто, разом з тим багато відомих брендів, таких як "Nike", "Gap" використовують екологічно чисті тканини, у своїх колекціях. Бренд "Marks and Spencer", також підтримує еко-моду, вкладаючи мільйони коштів, "Levis" постійно створює нові колекції джинсів та фурнітуру до них з еко-матеріалів. [7]

В контексті цього деякі модельєри знайшли можливість створювати нові колекції з непередбачуваних та незвичних матеріалів, що шокують публіку. Такими були колекції із газет та лахміття, хліба та шоколаду. Цікавими стали моделі із природних матеріалів, таких як шишки, кора дерева, квіти, гілля та листя дерев. Яскравим прикладом такого одягу є колекція відомого дизайнера Афстейна Юліуссона "Трав'яні карати". Вона була виконана із ісландського моху, який нагадував коштовне каміння. [8]

Експериментальним також можна назвати колекцію цікавого дизайнера Robin Barcus, який взяв за основу незвичні природні матеріали, такі як квіти, латаття, плоди та використав їх в одязі. Ці

дизайнери прагнули показати взаємозв'язок людини і природи, що сьогодні є досить актуальним, а ще нагадують про швидкоплинність часу. [9]

Локалізація стала головним принципом еко-дизайну, а еко-мода має на меті застосування при виробництві як натуральних матеріалів, так і раціонального використання вже існуючих ресурсів. Наприклад, "органічні" тканини, виготовляються з природних матеріалів: бавовни, льону тощо.

Основні риси одягу з екологічних матеріалів передбачають дотримання ряду вимог [7]:

1. Тільки екологічні матеріали. Використовуються льон, шовк, бавовна, вовна. Актуальними є хутро і шкіра, але потрібно зауважити, що ті, хто захищають природу, не задоволені цим і переконані, що від таких матеріалів потрібно відмовитися. Висновок захисників довкілля – синтетичних та штучних матеріалів необхідно позбутися назавжди.

2. Якісні вироби. Екологічне вбрання є повітропроникним, що дає змогу тілу "дихати", прекрасно зберігає тепло та добре вбирає вологу, загалом воно є просто "приємним до тіла".

3. Дбайливий догляд. Необхідно відмітити, що одяг з натуральних матеріалів швидко змінюється і потребує особливого догляду. Оскільки хімічні речовини можуть завдати йому шкоди, але без їхньої допомоги складно видалити плями та інші забруднення. Отже, варто підбирати спеціальні миючі засоби, які розроблені спеціально для таких речей.

4. Природні кольори та відтінки. При розробці моделей використовуються лише природні кольори та натуральні барвники. Це дозволяє бути ближче до природи. Це такі кольори як: сірий, синій, коричневий, білий і зелений.

5. Вільний крій. У сучасних колекціях не можна знайти некомфортних облягаючих форм одягу. Майже у всіх виробках використовується вільний крій, який не заважає рухатись і є дуже комфортним.

6. Аксесуари та взуття з натуральних матеріалів. Кожен образ доповнюється аксесуарами та прикрасами з натуральних матеріалів, таких як: дерево, вовна, шкіра і т.д. Також одягається натуральне взуття.

7. Мінімум полімерів. Фурнітуру та нитки також бажано використовувати натуральні. Металеві застібки повинні бути без хрому та нікелю. Елементи з гуми обов'язково потрібно покривати текстилем поверх, щоб вони не мали контакту зі шкірою.

8. Висока ціна. Натуральний одяг завжди дорогий, тому що впродовж роботи над моделлю, починаючи з вибору місця, для вирощування матеріалу, закінчуючи останнім гудзиком потрібен пристальний контроль та догляд.

Не дивлячись на такі жорсткі вимоги, проектний образ, розроблений в руслі еко-моди, незмінно залишається популярним серед модних трендів багатьох сезонів поспіль. Окрім застосування натуральної сировини та інноваційних технологій, як то включення до складу матеріалів бамбукового волокна, чи інших неординарних за своїми властивостями складових, екологічні тенденції моди передбачають інтерпретацію чи стайлінг старих модних ідей та проектних образів (заснованих, звісно, на використанні натуральної сировини та матеріалів).

Дизайнери часто шують одяг із вторинних не перероблених матеріалів, таких як старі матраци, використані армійські ковдри та парашути, зіпсовані диски, що представляють більше арт-проект, аніж промисловий підхід, тому що кожен такий виріб є індивідуальним, неповторним і його адаптація в промислове виробництво неможлива. Пошиття одягу із відходів та вторинної сировини передбачає ідею збереження екології, зменшення забруднення навколишнього середовища тощо, певне епатування споживача з метою висловити соціальну та екологічну позицію чи провести PR-презентацію. Тому дизайнери, зазвичай, звертаються до яскравих засобів художньої виразності і часто поєднують основний проектний образ, що створюють, з епатажем.

Епатаж в еко-моді – це не дешевизна, яка швидко набридне, не встигнувши запам'ятатися, це інструмент, за допомогою якого відбувається зв'язок природи з людиною, довговічний зв'язок, який приносить задоволення та комфорт. Тому його завданням є підкорення серця покупця, який має постійно цікавитися модою, знаходити в ній своє відображення, цікаві моменти чогось нового та непередбачуваного, що стимулює жити відповідно. Це новий погляд сучасних людей на стару культуру. [10] Це може проявлятися в використанні рідкісних чи нових натуральних матеріалів, нових цікавих стилів, підходів до поєднання кольорів тощо.

Епатаж в еко-одязі – це звернення до сьогодення та майбуття, але ні в якому разі не до минулого, це нове, це винахід, що заключається в розкритті перед аудиторією дуже гострих проблем, спроби звернути на них увагу публіки, виділити сектори, які потребують докорінних змін, здивування, уваги та обговорення для оцінки і переосмислення проблем. [11] Головне завдання епатажу в еко-стилі – звернути увагу людей на те, що існує інша, відмінна точка зору.

Наукова новизна. Проведене дослідження дало можливість визначити нові потреби молоді відповідно до сучасних інноваційних та екологічних настроїв індустрії модного одягу, які б постійно підкреслювали відсутність диктату моди і право кожного на власну індивідуальність і самовираження, вибір унікального стилю, що є характерним для синтезу епатажу та мінімалізму в сучасних колекціях еко-одягу.

Висновки. Отже, епатаж є невід'ємною складовою в колекціях сучасного одягу. Однак, дизайнери завжди поєднують його з іншими стильовими проявами, серед яких часто зустрічається мінімалізм. В роботі визначено, що створення колекції такого одягу вимагає особливого підходу, обумовленого неординарністю в стилях, що часто викликає бурхливу і неоднозначну реакцію оточуючих, однак є досить популярним сьогодні і відображається в колекціях відомих дизайнерів як спосіб самовираження. Інакше кажучи, епатаж в еко-стилістиці передбачає заплановане, екстраординарне, самодостатнє порушення загальноприйнятих норм поза межами традиційного сприйняття, що має на меті привернути увагу до натурального продукту, його використання з точки зору новаторства, його переваги над конкуруючими штучними продуктами і послугами.

#### Література

1. Тканко О. Мода і кітч: метаморфози образів костюму / О.Тканко. – Вісник ЛНАМ, 2015. – Вип. 26. – С. 61–67.
2. Чуприна Н. Значение китча в формировании эклектической основы современных модных образов в индустрии моды / Н.Чуприна. – Дизайн. Материалы. Технология (СПб), 2016. – №3 (43). – С. 29–34.
3. Чуприна Н. Роль кітчу у формуванні сучасної вуличної моди / Н. Чуприна. – Вісник ЛНАМ, 2016. – Вип. 30. – С. 226–236.
4. Будяк В. Кітч – висока мода чи мода середнього класу? / В. Будяк. – Масова культура у сучасному художньо-комунікаційному просторі // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (18-20 квітня 2017 р.), ХНТУ/ за ред.: Білик А.А. – Херсон: ФОП Грін' Д.С., 2017. – С. 105–107.
5. Власов В. Авангардизм / В. Г. Власов, Н. Ю. Лукина. Модернизм. Постмодернизм: Терминологический словарь. – СПб. : Азбука-классика, 2005. – 320 с.
6. Мінімалістичні тенденції в художньому моделюванні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.stationline.org.ua>.
7. Еко-стиль в одязі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://odnakaya.ru/stil/eko-stil-v-odezhde.html>.
8. Біо аксесуари [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://megreen.org.ua>.
9. Еко-платья Robin Barcus [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.liveinternet.ru/community/animatologiya/post113074945>.
10. Епатаж в моді [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.7ya.ru/article/Jepatazh-v-mode>.
11. Примеры эпатажа [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki>.

#### References

1. Tkanko, O. (2015). The fashion and kitsch: metamorphosis of the images. Visnyk LNAM, 26, 61 – 67 [in Ukrainian]
2. Chouprina, N.V. (2016). Value of kitch in forming of eclectic basis of modern fashion images in fashion industry. Dyzayn. Materyaly. Tekhnolohyya, 3 (43), 29 – 34 [in Russian]
3. Chouprina, N.V. (2016). Determination of role of kitch in forming of modern street fashion. Visnyk LNAM, 30, 226 – 236 [in Ukrainian]
4. Budyak, V. (2017). Is kitch a high fashion or fashion of middle class? Proceedings from MCMACS'17: III The Third International Scientific and Practical Conference "Mass culture in modern artistically communication space" (pp. 105 – 107). Kherson: FOP Hrin' D.S. [in Ukrainian]
5. Vlasov, V. & Lukina, Yu. (2005). Modernism. Postmodernizm: Terminology dictionary. SPb: Azbuka-klassyka [in Russian]
6. Minimalistic tendencies in artistic modeling (20.03.2017). Retrieved from <http://www.stationline.org.ua>. [in Ukrainian]
7. Eco-style in clothes (13.04.2016). Retrieved from <http://odnakaya.ru/stil/eko-stil-v-odezhde.html>. [in Russian]
8. Bio accessories (06.08.2017). Retrieved from <http://megreen.org.ua>. [in Ukrainian]
9. Eco-dresses by Robin Barcus (27.10.2009). Retrieved from <http://www.liveinternet.ru/community/animatologiya/post113074945> [in Russian]
10. Epatage in fashion (20.09.2017). Retrieved from <http://www.7ya.ru/article/Jepatazh-v-mode>. [in Russian]
11. Examples of Epatage (17/08/2017). Retrieved from <https://ru.wikipedia.org/wiki>. [in Russian]

Стаття надійшла до редакції 02.10.2017 р.